

Фінансова грамотність: що потрібно знати

Святослав Іванов

*студент 3 курсу, спеціальність Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок,
Інститут управління природними ресурсами,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Коломия, Україна,
e-mail: ivanovso@krok.edu.ua*

Віра Мандич

*викладач кафедри менеджменту, економіки і туризму,
Інститут управління природними ресурсами,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Коломия, Україна,
e-mail: mandychv@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0000-7528-7040*

Сьогодні неможливо уявити життя без фінансів. Усі сфери людського суспільства функціонують за допомогою фінансів, а це в свою чергу дає можливість комфортно почуватися в сучасному світі та приймати правильні рішення. Будь-який напрямок людської діяльності пов'язаний з використанням фінансових знань та фінансової інформації.

Фінансова грамотність – це вміння розуміти грошовий потік і керувати своїми грошима. Вона охоплює знання, навички та поведінку, що дають змогу ефективно управляти грошовими коштами, ухвалювати розумні рішення, досягати цілей [1].

Фінансово грамотні люди захищені від фінансових ризиків і непередбачуваних ситуацій, вміють управляти особистими фінансами, здатні підвищувати добробут за рахунок розподілу наявних грошових ресурсів і планування майбутніх витрат.

Фінанси безпосередньо пов'язані з грошима. Гроші – одне з найдавніших явищ у житті суспільства. Слово «гріш» походить від латинського «grossus» – великий. Нині грошима називають усе, що є носієм купівельної спроможності і приймається як плата за товари й послуги. Ось чому до грошей відносять банкноти, монети, банківські активи, боргові зобов'язання, а також товарні гроші, тобто споживчі товари, що можуть використовуватися як засіб обміну та платежу [2].

Фінансова грамотність допомагає людям уникати труднощів, досягати стабільності та процвітання, контролювати надходження грошей та їх використання для найбільш повного задоволення своїх потреб і при цьому бути врівноваженим і зберігати здоров'я. Кожна сім'я є об'єднанням людей, що пов'язані між собою родинними або шлюбними відносинами, спільно проживають і ведуть домашнє господарство. Для того, щоб забезпечувати нормальне життя, фінансову силу та стійкість сім'ї, потрібно мати надходження грошових коштів. Формування доходів сімейного бюджету залежить від джерел їх отримання, а також прогнозування цих доходів на перспективу. Грошові надходження повинні забезпечувати покриття його витрат.

Доходи сім'ї – це сукупність надходжень грошових коштів та матеріальних цінностей, які отримує сім'я впродовж певного проміжку часу із різних джерел, у грошовій, так і натуральній формах. Фінансова грамотність дає можливість контролювати не тільки надходження доходів, але і їх правильне використання. Контроль грошових потоків став ключовим елементом успішного життя в XXI столітті. Не маючи змоги отримувати високий рівень доходів, фінансово грамотна людина може уміло розпоряджатися та ефективно використовувати ту суму грошей, яку вона заробляє, при цьому не брати кредитів чи позик для покриття витрат.

Складові елементи фінансової грамотності включають планування доходів, контроль витрат, інвестування та контроль ризиків, податки та страхування та вміння управляти борговими зобов'язаннями. Велике значення фінансова грамотність має на подолання стресів від нестачі грошей або їх втрати. Вона допомагає людині не бути марнотратною, а створює передумови для заощадження та накопичення грошей. Фінансова грамотність – це надзвичайно важлива навичка, яка допомагає кожній людині ефективно управляти своїми коштами. Компонентами фінансової грамотності є: доходи; витрати; заощадження; інвестиції; управління боргами. Якщо правильно володіти цими компонентами, то можна приймати обґрунтовані фінансові рішення, які дадуть змогу підвищувати особистий добробут; поліпшувати якість життя, зменшувати фінансові ризики та збільшувати величину капіталу, а також не тільки контролювати доходи та витрати, але і з впевненістю планувати майбутнє.

Фінансово грамотні люди закладають фундамент фінансового добробуту та використовують такі принципи фінансової грамотності:

1. Створення місячного бюджету. Ведення обліку витрат допоможе заощаджувати та грамотно планувати покупки. Вести облік можна різними способами: в таблицях, в додатках або іншими інструментами. Все це полегшить планування та створення бюджету. До надходжень вносять: заробітну плату; прибуток від інвестицій; податкові пільги; надходження за надане в оренду майно; інші прибутки. До витрат відносять: сплати за кредитами; комунальні платежі; оплата оренди (якщо немає власного житла); витрати на харчові продукти; оплата квитків; сума заощаджень; подорожі та розваги; ліки; одяг.

2. Формування заощаджень. Заощадження необхідно зробити однією з обов'язкових статей витрат. Якщо важко одразу відкласти великі суми, можна почати з 5% від загального доходу. Нестачу цих грошей можна зовсім не відчувати, але у вас з часом накопичиться У житті можуть бути непередбачені обставини. Резервний фонд допоможе пережити подібні ситуації порівняно безболісно. Для цього слід подбати, щоб гроші були у легкому доступі. Це можуть бути депозити в банку без втрати відсотків або гроші в банківській скарбничці.

3. Планування великих покупок. Необхідно подбати про такі події заздалегідь. При цьому визначити суму, яку можна регулярно відкладати без значної шкоди для основного бюджету. Також порахувати, скільки часу потрібно, щоб отримати необхідні гроші.

4. Підвищення професійного рівня. Прогрес не стоїть на місці, тому деякі професії, що зараз мають попит та популярність, можуть залишитись в минулому. Навіть гарний спеціаліст може втратити прибуток через зміну ринку чи кризи. Опанувавши інші професії, можна значно знизити ризик залишитися без джерела доходів через зміну ринку, тобто людина просто перейде з однієї галузі в іншу та збереже прибуток.

5. Оцінка ризиків та результатів. Маючи певну мету, необхідно подумати яким способом можна її досягнути. Особливо якщо мова йде про кредити та позики. У нас, на жаль, кредитування ще досі є дорогим задоволенням, тому до позик треба ставитись з надзвичайною обережністю.

6. Інвестиції в майбутнє. Життя одним днем – це помилка. Необхідно думати про майбутнє, особливо тоді, коли немає стабільного доходу або виникли непередбачені обставини. Відрахування на депозити, придбання страховки не є зайвими витратами. Саме вони допоможуть зберегти звичний стиль життя, попри обставини.

Фінансова грамотність – це про те, як відкласти гроші, а побудова для себе стабільного та гарного майбутнього.

Головним гаслом свого життя зробіть наступне : не відкладайте на завтра те, що можна зробити вже сьогодні. Зробіть перший крок до фінансової грамотності вже сьогодні.

Не варто очікувати дива. Покращення потрібно будувати вже зараз й тільки самому.

Отже, головним фактором досягнення успіху в житті є управління грошовими доходами. Це означає, що потрібно вміти правильно планувати бюджет, навчитися інвестувати і управляти боргами, розуміючи свій рівень ризику. Для цього:

1. Проведіть аналіз всіх своїх рахунків та фінансових документів.
2. Подумайте про пріоритет у вашому житті, тобто на що ви хочете витратити більше грошей.
3. Плануйте та аналізуйте витрати. Це дасть вам неймовірний досвід: ви зрозумієте, на що саме витрачаєте свої гроші.
4. Складіть список бажань, тобто те, що ви хочете отримати в житті. Це буде вас мотивувати, що ці плани мають реальну фінансову основу.
5. Поставте цілі: заощадження, витрати та інвестиції. Відкладайте однакову суму щомісяця і робіть це без зволікань. Не чекайте – інвестуйте в своє майбутнє! І не варто шкодувати, якщо ви досі цього не робили – ніколи не пізно почати. Для збільшення доходів інвестуйте. Візьміть невелику суму і вкладіть її в компанії, які займаються тим, що вам подобається. Це дасть вам можливість отримувати додаткові надходження.
6. Управляйте своїми фінансами. Плануйте і приймайте правильні рішення щодо витрат. Не відкладайте своє майбутнє на потім. Зробіть перший практичний крок до розуміння своїх фінансів прямо зараз.

Ключові слова: фінансова грамотність; планування бюджету; управління доходами та витратами.

Список використаних джерел

1. Смовженко Т.С. *Фінансова грамотність: підручник*. Київ, 2014. 316 с.
2. Алексєєв І.В. *Гроші та кредит: навч. посібн.* Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 312 с.